

Ernest Maragall

Membre del Consell de Nova Esquerra Catalana
info@novaesquerracatalana.cat

REPTES

És l'educació... (de Roma a Brussel·les, d'Hèlsinki a Barcelona)

Quan ens preguntem què hem de fer per sortir del forat negre en què Europa sembla haver-se ficat, tinc la convicció que l'educació és la resposta. Fins ara la funció europea en matèria educativa ha estat la de fixar objectius a mig i llarg termini sobre alguns indicadors —taxes de graduació, reducció del fracàs escolar...— o bé el desplegament d'escenaris de coordinació/cooperació on els estats hi posen més o menys interès —programes Comenius o Leonardo, mutu reconeixement de títols...

La definició de «política educativa europea» que dona la UE és tan insuficient com economicista. Estats membres consideren l'educació com una matèria d'exclusiva responsabilitat pròpia. En tot cas, es registra la necessitat que l'educació es posi al servei de l'èxit econòmic. S'entén i, en bona mesura, es pot compartir el criteri de reserva amb relació a continguts curriculars i organització dels respectius sistemes. Però no sembla acceptable que aquesta posició unànime «en defensa pròpia» comporti conseqüències negatives sobre el propi concepte d'Europa que, al mateix temps, tothom proclama com d'urgent enfortiment. Mentre no trenquem el principi de reserva educativa «nacional» serà molt difícil que calí la identitat europea.

En els últims anys, ens hem instal·lat en la crítica més que legítima a les polítiques econòmiques conservadores, amb l'austeritat com a símbol. Al mateix temps, formulem l'exigència, més retòrica que real, d'una qualitat democràtica mai assolida del tot, que posi al ciutadà al centre de la presa de decisions i al sistema democràtic per sobre de les forces econòmiques i financeres. Aquests dos grans àmbits de debat mai trobaran la resposta desitjada si en la seva evolució no van acompanyats per canvis en l'educació i el conreu del caràcter europeu que volem compartir. Això inclou el tractament comú d'alguns continguts curriculars, com els de la història d'Europa, però molt especialment demana alguns acords sobre la definició de capacitats i competències

La crítica a l'austeritat i la reivindicació d'una democràcia de qualitat mai trobaran la resposta desitjada si no van acompanyats de canvis en l'educació i el conreu del caràcter europeu que volem compartir

que volem que siguin assolits en cada etapa educativa. Encara més, és necessari obrir un debat de fons sobre els canvis que hem d'introduir en els nostres respectius sistemes si volem posar l'educació en condicions de respondre efectivament al repte de convertir-se en la pedra angular de la construcció europea. Un debat protagonitzat pels propis docents en contacte estret amb les societats a les que serveixen directament. Un debat que gosi posar en dubte conceptes i realitats tan sacralitzats com gairebé obsolets a cavall dels canvis produïts en la pròpia societat.

Algunes qüestions apareixen immediatament quan pensem en aquests «estats generals» de l'educació europea: l'adequació i adaptació dels centres educatius a les demandes de la societat d'avui; el projecte educatiu com a suport bàsic del procés i l'autonomia real del centre per dur-lo a terme; la revisió de conceptes com l'organització d'aules i grups escolars; els nous mètodes pedagògics, capaços de connectar millor escola i societat, coneixements i competències, centre educatiu i entorn natural; la connexió formació/treball; la formació inicial i continuada dels docents; el propi concepte de mestre i professor, en qualitat de servidor públic; l'avaluació sistemàtica d'alumnes

i professors, centres i administració educativa; l'aplicació efectiva del principi d'atenció individualitzada; l'enfortiment del sistema d'educació pública; i per últim, l'educació com a prioritat social i com a estratègia europea.

Aquest plantejament ha de comportar una certa concreció de mesures que puguin ser objecte d'aplicació general i no massa llunyana en el temps:

- L'emancipació del model PISA, reduint el seu rol i significació, per mitjà de la definició d'un primer instrument europeu per avaluar i conèixer qualitats i evolucions de cada un dels seus sistemes educatius. Naturalment, aquesta nova eina hauria d'allunyar-se del model que considera la competitivitat i l'economia com a principals criteris de mesura de l'èxit educatiu.
- La creació d'un institut europeu d'educació, sense competències executives però amb l'encàrrec d'impulsar i coordinar el debat general i les seves concrecions formals i operatives.
- La definició i aplicació gradual d'un batxillerat amb validesa a tot l'àmbit europeu, com a primer nivell de convergència real de sistemes i com a experiència d'equiparació efectiva de currículums i objectius competenci-

- als dels estudiants europeus —òbviament, amb la gradual convergència dels criteris i processos d'accés a l'educació superior del mateix àmbit.
- La dotació econòmica suficient dels programes d'afavoriment de la mobilitat i la llibertat de matriculació a qualsevol centre europeu per tots els ensenyaments del que aquí anomenem secundària no obligatòria — batxillerat i formació professional.

Tot això demana una iniciativa clara i potent de les institucions europees, començant pel seu Parlament. Per això, en lògica correspondència amb el que vol aconseguir l'anomenat Procés Bolonya en referència als estudis superiors i universitaris —sense que a hores d'ara estigui clar quins són els resultats— proposem treballar en el que podríem anomenar Procés Barcelona: la posada en marxa dels «estats generals» que abans s'esmentaven sota l'empar inicial del Parlament Europeu i la participació general de totes les parts —ensenyants, famílies, administracions, professionals, societat civil i econòmica... Europa serà el que la seva educació li deixi ser, el que li afegeixi per sobre d'estats i nacions, com l'alliberi dels fantasmes del passat, com la blindi davant dels nous riscos de divisió i enfrontament. ◀